

תורת האדם שער האבל - ענין האבלות

מ"ק י"ט ב') אמר רב עמרם אמר רב אבל כיון שעמדו מנחמין מאצלו מותר ברחיצה כמאן כאבא שאול דאמר מקצת (היום ככולו, וכן ביום שלשים מקצת יום שלשים ככולו. וחכמי הצרפתים ז"ל אמרו נהגו לעשות מקצת היום ממש באבלות, אבל ליל שביעי אין עולה לו למקצת היום. ויש שנתלין במה שאמרו לענין זקיפת המטה בערב שבת ולמוצאי שבת אע"פ שאין לו אלא יום אחד חוזר וכופה, ואמאי הא קודם שזקף משעה שחשיכה, יצא עליו מקצת היום ויצאו להם שבעת ימי אבילות. ועוד נתלין בזו שאמרנו כיון שעמדו מנחמין מאצלו מותר ברחיצה, וכן אמרו שם באבל שבא ביום שביעי והוא שבא ומצא מנחמין אצל גדול הבית אלמא ביום השביעי עצמו נוהגין מקצת באבלות. ועוד שנינו (מגילה כ' ב') לענין שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה ומפרשינן עלה בגמרא טעמא כיון דבעיא ספירה ספירה ביממא היא, ותניא נמי בפרק בתרא דנדה (ע"ב א') ושויין בטבילת לילה לזבה שאינה טבילה אלמא אין מקצת הלילה ככל היום במנין שבעה

ודעתנו אנו נוטה להקל, ומה שאמרו עמדו מנחמין מאצלו מותר משום דמקצת היום ככולו אם רצה לנהוג כולו באבלות נוהג, והם שהיה דרכן שיבאו מנחמין אצלו ביום שביעי לנחם ולברך ברכת רחבה היאך יהא האבל מותר ברחיצה ואח"כ ינהוג עמהן כאבל, אבל אם רצה לרחוץ בלילה ולנעול מנעליו ושלא יבואו מנחמין אצלו ביום השביעי כלל הוא הדין והוא הטעם. וזה שאמרו מהא דאמרין ולמוצאי שבת אע"פ שאין לו אלא יום אחד חוזר וכופה אינה ראייה לדבריהם, שהרי ודאי צריך הוא לנהוג במצות הנהוגות באבל כל שבעה, וכיון שכל היום מן האבלות הוא כל שלא נהג אבילותו בשחרית נוהג בו ערבית, ואדרבה היא הנותנת והיא הראיה ומכרעת דעתי להקל, שאם תאמר כל הלילה ומקצת היום חייב לנהוג אבילות פשיטא, משום יום אחד למה לא יהא חוזר וכופה, אלא לפי שמקצת הלילה ככל היום וכבר יצא מן הזמן שהוא עליו חובה ורשאי לנעול מנעל וסנדל ושאר גזרות שבעה סד"א לא יהא צריך לכפות, קמ"ל אין מקצת היום פוטר עד שינהגו בכל גזרות שבעה ואע"פ שנהג במקצתן

שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שצה

מקצת יום השבעה והשלשים ככולו, ובו ג' סעיפים

סעיף א

[א] <א> כיון שעמדו מנחמים מאצל האבל ביום שביעי, מותר בכל דברים שאסור בהם תוך שבעה, (א) דמקצת היום ככולו, [ב] לא שנא מקצת יום שביעי לא שנא מקצת יום שלשים, א ג] כיון שהנץ החמה ביום שלשים, בטלו ממנו גזרת שלשים (רא"ש ורבינו ירוחם). הגה: ובמדינות אלו שאין המנחמין רגילין לבא ביום ז', צריך להמתין עד שעה שרגילין המנחמים לבא בשאר ימים, דהיינו (ב) לאחר יציאה מבית הכנסת שרגילין לבא מנחמין, כן נראה לי, ודלא כמו שרגילין (להמתין שעה על היום, דאין הדבר תלוי רק בעמידת המנחמין. (וכן משמע באשירי

פתחי תשובה יורה דעה סימן שצה

דמקצת היום ככולו - עי' בטור מחלוקת הפוסקים אי בעינן דוקא מקצת היום או אפילו מקצת הלילה ודעת המחבר כדעת הר"מ מרוטנבורג דדוקא מקצת היום בעינן ועיין בשו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תקנ"ט שהכריע דלענין ת"ת ותשמיש המטה דאית בהו מצוה אית לן למפסק כדברי המקילין דמקצת לילה ככל היום אבל ברחיצה וסיכה ושאר הדברים דלית בהו מצוה פסקינן כדברי המחמירים דבעו מקצת היום דוקא ולא מקצת הלילה ומיהו צריך להמתין מלשמש בלילה יותר מעט ממה שהוא רגיל כדי שיהא נוהג גם בו מקצת אבילות ע"ש ועי' ברדב"ז החדשות סי' רס"ח